

81

T 29

ДЕПОЗИТНЕ
ЗБЕРІГАННЯ

Тезаурус термінів залізничного транспорту

англійська, українська, російська, французька мови

ДЕПОЗИТНЕ
ЗБЕРІГАННЯ

17869

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

**ТЕЗАУРУС ТЕРМІНІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
(АНГЛІЙСЬКА, УКРАЇНСЬКА, РОСІЙСЬКА,
ФРАНЦУЗЬКА МОВИ)**

025,43

УДК 656.2:81'374.82

ББК 39.28.я2

Т 29

ISBN 978-617-7382-02-6

Видавництво ПФ «Стандарт - Сервіс»

Дніпропетровськ, 2016

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
імені академіка В.Лазаряна

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського національного університету
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
(протокол № 5 від 30 грудня 2013 р.)*

Рецензенти:

Філат Т.В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовної підготовки ДЗ
«Дніпропетровська медична академія»

Островерхов М.П., кандидат технічних наук, доцент кафедри будівельної механіки
Дніпропетровського національного університету
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

**ТЕЗАУРУС ТЕРМІНІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ (АНГЛІЙСЬКА,
УКРАЇНСЬКА, РОСІЙСЬКА, ФРАНЦУЗЬКА МОВИ)**

Т 29 МЯМЛІН С.В., ВЛАСОВА Т.І., КУПЦОВА Т.А., КОЛІЄВА І.А.,
ПУСТОВОЙТ Н.І.: ТЕЗАУРУС ТЕРМІНІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ (АНГЛІЙСЬКА, УКРАЇНСЬКА, РОСІЙСЬКА,
ФРАНЦУЗЬКА МОВИ): Навчальне видання / С.В. Мямлін,
Т.І. Власова, Т.А. Купцова, І.А. Колієва, Н.І. Пустовоїт – Дн-вськ: Вид-во
ПФ «Стандарт - Сервіс» 2016. – 284 с. – ISBN 978-617-7382-02-6

УДК 656.2:81'374.82

ББК 39.28.я2

У тезаурусі представлена спеціальна термінологія, яка в повній мірі охоплює концепти, поняття та визначення сфери залізничного транспорту на англійській, українській, російській та французькій мовах.

Для студентів транспортних вузів, перекладачів, працівників залізничного транспорту, широкого кола спеціалістів, які цікавляться науково-технічною лексикою в галузі залізничного транспорту.

©Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка
В. Лазаряна, 2016

© С.В. Мямлін, Т.І. Власова, Т.А. Купцова, І.А.
Колієва, Н.І. Пустовоїт, 2016

© Видавництво ПФ «Стандарт - Сервіс», 2016

ISBN 978-617-7382-02-6

860748-860749 = (2)

Передмова

За останні десятиліття нові галузі науки і техніки активізували великий масив нової термінології, яка міцно ввійшла в основний реєстр науково-технічної лексики. Останнє, певною мірою, зумовлено значною роллю «гіпермодернізму» як технологічною гіперінтенсифікацією динаміки нашого часу. Технологія і економіка зливаються сьогодні під різноманітними альтернативними «ярликами» – постіндустріальна, електронна, інформаційна епоха, – кожен з яких робить свій внесок у гіперреальне «відтворення». Якщо ще 20-30 років тому питома вага термінів у загальному науково-технічному дискурсі припадала на універсальну термінологію, то сьогодні потреба у «спеціальних» словниках, які містять терміни окремих галузей науки і техніки, видається безперечною і актуальною.

До того ж, останнім часом виникли нові напрямки в техніці, в таких галузях знання і сферах виробництва, як транспорт (у тому числі і залізничний транспорт), почали застосовуватись нові технології, відповідно, виникли нові терміни. Сам «корпус знань» про залізничний транспорт змінив своє обличчя: у ньому виникають і формуються новітні наукові напрями та галузі дослідження (швидкісний та високошвидкісний рух, логістика, інтероперабельність, сертифікація і т.п.).

Саме тому значно зросла кількість наукових – теоретичних і прикладних – робіт різноманітного характеру і широкого спектру застосування. У зв'язку з цим зросла і кількість «спеціальних» слів у залізничній лексиці, що змушує давати пояснення термінів, їх дефініції. Останнє певною мірою наближає даний словник до типу «тезаурус»; саме тому автори словника не наводять багато загальнотехнічних термінів, що використовуються у залізничній лексиці.

У новому інформаційному суспільстві початку XXI ст., у науково-технічній комунікації глобалізаційних трансформацій кількість людей (і студентів, і спеціалістів, і просто тих, хто цікавиться науково-технічною інформацією), тих, хто пише і читає іноземними мовами, – перш за все,

англійською, — зростає з кожним днем. Для того, щоб своєчасно ознайомлюватись із новинками науки і технологій у спеціальній літературі, а також для здійснення різноманітних наукових контактів між представниками різних країн, спеціальні словники термінів стали сьогодні безперечною необхідністю у професійному середовищі перекладачів, наукових робітників і викладачів вищих учбових закладів. Певною мірою це пов'язано з так званою суперечкою «генералістів» і «спеціалістів»: перекладачів, які відстоюють пріоритет фундаментальної мовної підготовки, і тих професіоналів, які вважають, що головне у міжкультурних наукових контактах — це знання самого «предмету» комунікації.

Щодо професійного перекладу, автори підкреслюють виняткову важливість рівня професійної компетенції перекладача. Специфіка даної проблеми стосовно науки полягає в тому, що переклад багатьох наукових текстів, здійснений останнім часом, є не просто фактором трансляції певного корпусу знань, але і засобом створення українського наукового дискурсу, що дозволяє розраховувати на ефект інтересу і розуміння в сучасному світі завдяки використанню однієї з ним наукової мови. Оскільки інтеграція національної наукової школи в міжнародне співтовариство відбувається шляхом перекладу з рідної мови на іноземну і навпаки, роль професійного перекладача виключно важлива. Часто у ситуації непрофесійного перекладу відбувається феномен, що отримав назву «наївний переклад», головною стилістичною ознакою якого є надмірне «калькування» (буквалізм). «Наївний» переклад робить український текст семантично непрозорим і придатним для вживання тільки спеціалістами в даній галузі. Буквальний переклад, калькування — це завжди свідчення низької культурної компетенції перекладача, але, що більш важливо, такий переклад руйнує концепт джерела, доповнює його хибними «сміслами» і неправильними тлумаченнями.

Переклад у розвитку наукового дискурсу як і теоретична, і прикладна проблема потребує серйозної уваги різних учених, не тільки філологів, тим паче, що роль «спеціалістів» у згаданій професійній дискусії з

«генералістами» останнім часом явно зростає. Звідси — актуальність словників спеціальної технічної лексики, у цілому, і даного словника, зокрема.

Щодо залізничної тематики, це перший словник подібного типу, і він має на меті допомогти кожному, хто своєю діяльністю тією чи іншою мірою пов'язаний із науково-технічною лексикою у сфері залізничного транспорту.

Предисловие

За последние десятилетия новые отрасли науки и техники вызвали к жизни большой массив новой терминологии, которая прочно вошла в основной регистр научно-технической лексики. Безусловно, в динамике развития нашего времени особое место занимает «гипермодернизм»: технологическая гиперинтенсификация современности. Технология и экономика сливаются сегодня под различными альтернативными «ярлыками» – постиндустриальный, электронный, информационный век и т. д., – каждый из которых вносит свой вклад в гиперреальное «воспроизводство». Если еще 20-30 лет тому назад значительный удельный вес терминов в общем научно-техническом дискурсе приходился на универсальную терминологию, то сегодня востребованность «специальных» словарей, содержащих термины отдельных сфер науки и техники, представляется бесспорной.

Кроме того, что в последние годы возникли новые области техники, в таких областях знания и сферах производства, как транспорт (в том числе и железнодорожный транспорт), стали применяться новые технологии, соответственно, возникли новые термины. Сам «корпус знаний» о железнодорожном транспорте изменил свой облик: в нем возникают и формируются новые научные направления, новые области исследования (достаточно упомянутьС. В. Мямлин).

Неудивительно, что значительно возросло количество научных – теоретических и прикладных – работ всевозможного характера и направления. В связи с этим возросло и количество «специальных» слов по железнодорожной лексике. Именно это заставляет давать пояснения терминов, их дефиниции, что в известной степени приближает наш словарь к типу «тезаурус»; именно поэтому мы исключаем многие общетехнические термины, используемые в железнодорожной лексике.

В новом информационном обществе начала XXI в., в научно-технической коммуникации глобализационных трансформаций количество

людей (и студентов, и специалистов, и просто интересующихся научными новостями), пишущих и читающих на иностранных языках – прежде всего, английском, – увеличивается с каждым днем. Для того, чтобы следить за специальной литературой, а также для осуществления разнообразных научных контактов между представителями разных стран, специальные словари терминов стали сегодня безусловной необходимостью в профессиональной среде переводчиков. В определенной степени последнее связано с так называемым спором «генералистов» и «специалистов»: переводчиков, отстаивающих приоритет фундаментальной языковой подготовки, и тех профессионалов, которые считают, что главное в межкультурных научных контактах – это знание самого «предмета» коммуникации.

Что касается профессионального перевода, мы подчеркиваем исключительную важность уровня профессиональной компетенции переводчика. Специфика данной проблемы применительно к науке заключается в том, что перевод многих научных текстов, осуществленный за последнее время, является не просто фактором трансляции определенного корпуса знаний, но и способом создания украинского научного дискурса, позволяющего рассчитывать на эффект интереса и понимания в современном мире благодаря использованию одного с ним научного языка. Поскольку интеграция национальной научной школы в международное сообщество происходит посредством перевода с родного языка на иностранный и наоборот, роль профессионального переводчика исключительно важна. Зачастую, в ситуации непрофессионального перевода происходит феномен, получивший название «наивный перевод», главной стилистической приметой которого является избыточная «калькированность» (буквализм). «Наивный» перевод делает украинский текст семантически непрозрачным и пригодным для употребления только специалистами в данной области. Буквальный перевод, калькирование – это всегда свидетельство низкой культурной

компетенции переводчика, но, что более важно, такой перевод разрушает концепт источника, дополняет его ложными «смыслами».

Перевод в развитии научного дискурса как и теоретическая, и прикладная проблема требует серьезного внимания различных ученых, не только филологов, тем более, что роль «специалистов» в упомянутом профессиональном споре с «генералистами» последнее время явно возрастает. Отсюда – актуальность словарей специальной технической лексики, в целом, и нашего словаря, в частности.

Что касается железнодорожной тематики, это первый словарь подобного типа, и он имеет своей целью помочь каждому, кто в своей деятельности в той или иной степени связан с научно-технической лексикой в сфере железнодорожного транспорта.

Все английские слова расположены в алфавитном порядке и в том написании, которое наиболее часто встречается в оригинальной литературе. Поскольку термины представлены не только именами существительными, части речи указываются. Когда тот или иной термин имеет несколько значений, они приводятся в виде перечисления.

В переводах принята следующая система разделительных знаков: близкие по значению термины разделены запятой, более далекие – точкой с запятой.

После английского термина следует его перевод на украинский, русский, французский языки. Объяснение термина дается на английском языке.

В тех случаях, когда английский термин переводится на украинский и русский языки терминами из разных сфер техники, на первом месте, как правило, помещен термин железнодорожной тематики.

В большинстве случаев в словаре даются все написания тех терминов, которые имеют два или более вариантов написания.

Атрибутивное значение существительных, как правило, не приводится.

В заключительной части словаря дается указатель слов (терминов) на английском, украинском, русском и французском языках.

Все замечания к терминам даются в скобках.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

n. – noun – іменник

v. – verb – дієслово

adj. – adjective – прикметник

m. – masculine – чоловічий рід

f. – feminine – жіночий рід

pl. – plural – множина

<i>Англійський алфавіт</i>	<i>Український алфавіт</i>	<i>Російський алфавіт</i>	<i>Французький алфавіт</i>
A a	А а	А а	A a
B b	Б б	Б б	B b
C c	В в	В в	C c
D d	Г г	Г г	D d
E e	Ґ ґ	Д д	E e
F f	Д д	Е е	F f
G g	Е е	Ё ё	G g
H h	Є є	Ж ж	H h
I i	Ж ж	З з	I i
J j	З з	И и	J j
K k	И и	Й й	K k
L l	І і	К к	L l
M m	Ї ї	Л л	M m
N n	Й й	М м	N n
O o	К к	Н н	O o
P p	Л л	О о	P p
Q q	М м	П п	Q q
R r	Н н	Р р	R r
S s	О о	С с	S s
T t	П п	Т т	T t
U u	Р р	У у	U u
V v	С с	Ф ф	V v
W w	Т т	Х х	W w
X x	У у	Ц ц	X x
Y y	Ф ф	Ч ч	Y y
Z z	Х х	Ш ш	Z z
	Ц ц	Щ щ	
	Ч ч	Ъ ъ	
	Ш ш	Ы ы	
	Щ щ	Ь ь	
	Ь ь	Э э	
	Ю ю	Ю ю	
	Я я	Я я	

Лексикографічні джерела

1. Современный англо-русский политехнический словарь/Составитель В.В. Бутник. – М.: Вече, 2003. – 512 с.
2. Англо-русский железнодорожный словарь/Составители Пронина Р.Ф., Бегун А.И., Волкова Н.С., Мошук Е.И., Фукс Е.А., Холчева А.С. Под ред. А.Е. Чернухина. – М.: Государственное транспортное железнодорожное издательство, 1958. – 662 с.
3. Русско-английский политехнический словарь/Б.В. Кузнецов и др. Под ред. Б.В. Кузнецова. Ок. 90 000 терминов. – М.: РУССО, 2005. – 728 с.
4. Російсько-український словник наукової термінології: Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос / В.В. Гейченко, В.М. Заварюхіна, О.О. Зеленюк та ін. – К.: Наукова Думка, 1998. – 892 с.
5. Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education Limited, 2005. – 2081 p.
6. McGraw-Hill Dictionary of Engineering. – The McGraw-Hill Companies, Inc., 2003. – 655 p.
7. The Railroad Dictionary / W.E. Wood. – Bookstand Publishing, 2011. – 108 p.
8. Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary – New York: Oxford University Press, 1995. – 1081 p.
9. Русско-французский политехнический словарь / Колпакова Г.М. – АБИ Пресс, 2009. – 688 с.
10. Словарь-справочник французской технической терминологии / Коржавин А.В., Полякова И.М. – АСТ – Астрель, 2003. – 655 с.
11. Pauliat P. Dictionnaire français-russe/Collection Mars. – Paris : Larousse, 1999. – 473 p.

A

abandonment *n.* the process of giving up the right to haul goods over a line or branch line which is no longer profitable

укр. відмова від права

рус. отказ от права

фр. abandonnement (m.)

abrasion *n.* the process of scraping or wearing down by friction

укр. знос, стирання, зношування

рус. износ, стирание, изнашивание

фр. usure (f.)

absolute block a block or section of track into which no train or engine is permitted to enter while it is occupied by another train or engine

укр. абсолютне блокування

рус. абсолютная блокировка

фр. blocage (m.) absolu

absolute signal a block signal or interlocking signal without a number plate or one designated by a sign plate with the letter «A» indicating the signal is not a permissive signal

укр. абсолютний сигнал

рус. абсолютный сигнал

фр. signal (m.) absolu

absorption refrigeration the refrigeration in which cooling is effected by the expansion of liquid ammonia into gas and absorption of the gas by water; the ammonia is reused after the water evaporates

укр. абсорбувальне охолодження

рус. абсорбционное охлаждение

фр. réfrigération (f.) d'absorption

absorption tower/absorption column a vertical tube in which a rising gas is partially absorbed by a liquid in the form of falling droplets

укр. абсорбувальна башта

рус. абсорбционная башня

фр. tour (f.) d'absobtion

absorption trench a trench containing coarse aggregate about a distribution tile pipe through which septic-tank effluent may move beneath earth

укр. поглинаюча траншея

рус. поглощающая траншея

фр. tranchée (f.) d'absobtion

abutment *n.* a solid vertical wall designed to contain the lateral pressure of an approach to the abutment, such as a loading ramp or the approach to a bridge

укр. контрфорс, пілястр; п'ята зведення; берегова засада (моста)

рус. контрфорс, пилястр; пята свода; береговой устой (моста)

фр. contrefort (m.), contreboutant (m.)

ac motor an electric motor driven by an alternating current (AC). It commonly consists of two basic parts, an outside stationary stator having coils supplied with alternating current to produce a rotating magnetic field, and an inside rotor attached to the output shaft that is given a torque by the rotating field

укр. (електро)двигун змінного струму

рус. (электро)двигатель переменного тока

фр. moteur (m.) à courant alternatif, altermoteur (m.)

acceleration *n.* the rate at which a car or other vehicle can increase its speed, often seen in terms of the time that it takes to reach a particular speed

укр. прискорення; розгін; розбіг; приймальність (двигуна)

рус. ускорение; разгон; разбег; приёмистость (двигателя)

фр. accélération (f.)

accelerometer *n.* a device associated with a locomotive speedometer which ascertains and displays the rate of acceleration or deceleration in miles per minute as an aid in controlling the speed of a train

укр. акселерометр (прилад для виміру прискорення)

рус. акселерометр (прибор для измерения ускорения)

фр. accéléromètre (m.), accélérocompteur (m.)

access tunnel a tunnel provided for an access road

укр. підхідний тоннель

рус. подходной туннель

фр. tunnel (m.) d'accès

accessory *n.* a part, subassembly, or assembly that contributes to the effectiveness of a piece of equipment without changing its basic function; it may be used for testing, adjusting, calibrating, recording, or other purposes

укр. допоміжний прилад; (допоміжне) пристосування
рус. вспомогательный прибор; (вспомогательное) приспособление
фр. accessories (pl.)

accordion partition a movable, fabric-faced partition which is fitted into an overhead track and folds like an accordion

укр. складальна перегородка
рус. складывающаяся перегородка
фр. partition (f.) de pliage

accretion *n.* an artificial buildup of land due to the construction of a groin, breakwater, dam, or beach fill

укр. насоси; відкладення насосів; збільшення; приріст
рус. наносы; отложение наносов; увеличение; прирост
фр. sédimentation (f.)

accumulator *n.* a device, such as a bag containing pressurized gas, which acts upon hydraulic fluid in a vessel, discharging it rapidly to give high hydraulic power, after which the fluid is returned to the vessel with the use of low hydraulic power

укр. акумулятор
рус. аккумулятор
фр. accumulateur (m.)

acoustic generator a transducer which converts electrical, mechanical, or other forms of energy into sound

укр. акустичний генератор; генератор звукових коливань
рус. акустический генератор, генератор звуковых колебаний
фр. générateur (m.) acoustique

actuator *n.* 1. a mechanism to activate process control equipment by the use of pneumatic, hydraulic, or electronic signals; for example, a valve actuator for opening or closing a valve to control the rate of fluid flow;
2. a device that produces mechanical force by means of pressurized fluid

укр. привід; виконавчий механізм; управляючий пристрій

рус. привод; исполнительный механизм; управляющее устройство
фр. commande (f.), dispositif (m.) de contrôle

adhesion *n.* the resistance to slippage between a wheel and the rail

укр. зчеплення (колів з рейками)
рус. сцепление (колес с рельсами)
фр. adhérence (f.), adhesion (f.)

adhesive bonding the fastening together of two or more solids by the use of glue, cement, or other adhesive

укр. адгезійне зв'язування
рус. адгезионное связывание
фр. collage (m.)

adhesive weight the amount of the weight of the locomotive that is applied to the driving wheels and so capable of delivering traction. The more weight applied to the driving wheels, the greater the ability of the locomotive to haul a load is. But if the weight on the driving wheels exceeds the axle load of the line, the railway infrastructure will be damaged

укр. грузик, що клеїться (для балансування колів)
рус. клеящийся грузик (для балансировки колёс)
фр. poids (m.) adhésif

adjustable wrench a wrench with one jaw which is fixed and another which is adjustable; the size is adjusted by a knurled screw

укр. розвідний ключ; розсувний ключ
рус. разводной ключ; раздвижной ключ
фр. clé (f.) à molette

advance signal a signal in a block system up to which a train may proceed within a block that is not completely cleared

укр. сигнал про наближення потягу; сигнал для дозволу слідування на зайняту колію
рус. сигнал о приближении поезда; сигнал для разрешения следования на занятый путь
фр. signal (m.) d'avertissement

adz *n.* a cutting tool with a thin arched blade, sharpened on the concave side, at right angles on the handle. It is used for rough dressing of timber

укр. дексель для затиску шпал
рус. дексель для затески шпал
фр. deksel (m.)

agitator *n.* a device for keeping liquids and solids in liquids in motion by mixing, stirring, or shaking

укр. мішалка; змішувач; перемішувач
рус. мешалка; смеситель; перемешиватель
фр. agitateur (m.), mélangeur (m.)

air brakes the brakes which are used on heavy vehicles such as buses and trains and which are operated by means of compressed air

укр. пневматичне гальмо
рус. пневматический тормоз
фр. frein (m.) pneumatique

air bleeder a device, such as a needle valve, for removing air from a hydraulic system

укр. спускний повітряний клапан; повітряноспускний пристрій
рус. спускной воздушный клапан; воздухопускное устройство
фр. vanne (f.) de purge d'air

air compressor a machine that increases the pressure of air by increasing its density and delivering the fluid against the connected system resistance on the discharge side

укр. повітряний компресор
рус. воздушный компрессор
фр. compresseur (m.) d'air

air-cooled engine an engine cooled directly by a stream of air without the interposition of a liquid medium

укр. двигун з повітряним охолодженням
рус. двигатель с воздушным охлаждением
фр. moteur (m.) refroidi par air

air cushion the layer of air supporting a hovercraft or similar vehicle

укр. повітряна подушка; пневматична подушка
рус. воздушная подушка; пневматическая подушка
фр. coussinet (m.) pneumatique

air resistance the wind drag giving rise to forces and wear on buildings and other structures

укр. опір повітря

рус. сопротивление воздуха

фр. effet (m.) freinateur de l'air

air pollution control a practical means of treating polluting sources to maintain a desired degree of air cleanliness

укр. боротьба з забрудненням повітряного середовища

рус. борьба с загрязнением воздушной среды

фр. lutte (f.) contre la pollution de l'air

airslide conveyor an air-activated gravity-type conveyor, using low-pressure air to aerate or fluidize pulverized material to a degree which will permit it to flow on a slight incline by the force of gravity

укр. аерожолоб

рус. аэрожёлоб

фр. aéroglissière (f.)

alarm system a system which operates a warning device after the occurrence of a dangerous or undesirable condition

укр. аварійна сигналізація, система аварійної сигналізації

рус. аварийная сигнализация, система аварийной сигнализации

фр. système (m.) d'alarme

alignment *n.* the arrangement in a straight line, or in correct or appropriate relative positions

укр. вирівнювання; суміщення

рус. выравнивание; совмещение

фр. alignement (m.)

Allen screw a screw or bolt which has an axial hexagonal socket in its head

укр. гвинт з шестигранним шлицем

рус. винт с шестигранным шлицем (в головке)

фр. vis (m.) allen

Allen wrench a wrench made from a straight or bent hexagonal rod, used to turn an Allen screw

укр. універсальний гайковий ключ
рус. универсальный гаечный ключ
фр. clé (f.) universelle

alloy *n.* a metal made by combining two or more metallic elements, esp. to give greater strength or resistance to corrosion

укр. сплав
рус. сплав
фр. alliage (m.)

alternating current/ac an electric current that reverses direction periodically, usually many times per second

укр. змінний струм
рус. переменный ток
фр. courant (m.) alternatif

alternator *n.* a generator that produces an alternating current

укр. генератор змінного струму
рус. генератор переменного тока
фр. alternateur (m.)

amplifier *n.* an electronic device that increases the power of a signal. It does this by taking energy from a power supply and controlling the output to match the input signal shape but with a larger amplitude. In this sense, an amplifier modulates the output of the power supply

укр. посилювач
рус. усилитель
фр. amplificateur (m.)

anchor *n.* a device connecting a structure to a heavy masonry or concrete object to a metal plate or to the ground to hold the structure in place

укр. протиугін; анкер; анкерний пристрій
рус. противоугон; анкер; анкерное устройство
фр. anticheminant (m.), dispositif (m.) d'ancrage

anchor log/deadman/ground anchor a log, beam, or concrete block buried in the earth and used to hold a guy rope firmly

укр. якірний лежень анкерний чурбак

рус. якорный лежень, анкерный чурбан
фр. échappement (m.) bloc solide

angle bar 1. an iron or steel bar, brace, or cleat in the form of an angle;
2. a piece of structural iron or steel having a cross section in the form of an L

укр. кут; кутовий прокат; прокат кутового перерізу
рус. уголок; угловой прокат; прокат углового сечения
фр. cornière (m.), fer d'angle

angle dozer a power-operated machine fitted with a blade, adjustable in height and angle, for pushing, sidecasting, and spreading loose excavated material as for opencast pits, clearing land, or leveling runways

укр. бульдозер з поворотним відвалом
рус. бульдозер с поворотным отвалом
фр. bulldozer (m.) avec lame rotative

angle fishplate a plate which joins the rails and prevents the rail joint from sagging where heavy cars and locomotives are used

укр. кутова стикова накладка
рус. УГЛОВАЯ СТЫКОВАЯ НАКЛАДКА
фр. plaque (f.) de couverture de coin

annunciator panel a group of lights used as a central indicator of status of equipment or systems in an aircraft, industrial process, building or other installation. Usually, the annunciator panel includes a main warning lamp or audible signal to draw the attention of operating personnel to the annunciator panel for abnormal events or conditions

укр. табло світлової сигналізації
рус. табло световой сигнализации
фр. tableau (m.) lumineux de signalisation

antilock braking system (ABS) for vehicles, a sensor-control system found in braking systems which prevents wheel lockup while allowing the brakes to continue slowing the wheel

укр. протиблокувальна гальмівна система
рус. противоблокировочная тормозная система
фр. système (m.) de freinage antiblocage

antifriction bearing any bearing having the capability of reducing friction effectively

укр. антифрикційний підшипник
рус. антифрикционный подшипник
фр. coussinet (m.) antifriction

apex *n.* in architecture or construction, the highest point, peak, or tip of any structure

укр. вершина; пік; гребінь; коник (даху)
рус. вершина; пик; гребень; конёк (крыши)
фр. crête (f.), pic (m.)

approach signal a railway signal warning an engineer of a signal ahead that displays a restrictive indication

укр. попереджувальний сигнал; сигнал наближення
рус. предупредительный сигнал, сигнал приближения
фр. signal (m.) d'avertissement, avertisseur (m.)

apron *n.* 1. in a railroad system, a bridge structure that carries tracks and is hinged to land for connecting the deck of a railroad-car ferry to the shore;
2. a plate serving to protect or cover a machine

укр. фартух супорта; вітровий щиток; перегородка; стрічковий конвейєр
рус. фартук суппорта; ветровой щиток; перегородка; ленточный конвейер
фр. tablier (m.) du support

aqueduct *n.* 1. a long bridge with many arches, which carries a water supply or a canal over a valley;
2. a large pipe or canal which carries a water supply to a city or a farming area

укр. акведук; водопровід
рус. акведук, водопровод
фр. aqueduc (m.)

arbor *n.* 1. cylindrical device positioned between the spindle and outer bearing of a milling machine and designed to hold a milling cutter;
2. a shaft or spindle used to hold a revolving cutting tool or the work to be cut

укр. вал; вісь; шпиндель; відправка; штифт; штир
рус. вал; ось; шпиндель; оправка, штифт, штырь
фр. arbre (m.)

arch bar a curved bar in a window sash

укр. криволінійний брус віконної рами
рус. криволинейный брус оконного переплёта
фр. barre (m.) courbe de la croisée

arch bridge a bridge with abutments at each end shaped as a curved arch. Arch bridges work by transferring the weight of the bridge and its loads partially into a horizontal thrust restrained by the abutments at either side

укр. арочний міст
рус. арочный мост
фр. pont (m) en arc

architectural engineering the branch of engineering dealing primarily with building materials and components and with the design of structural systems for buildings, in contrast to heavy construction such as bridges

укр. будівельна техніка; проектування будівельних конструкцій; архітектурне проектування
рус. строительная техника; проектирование строительных конструкций; архитектурное проектирование
фр. materiel (m.) de construction, conception (f.) architecturale

arch ring a curved member that provides the main support of an arched structure

укр. несуча частина арки (що сприймає навантаження)
рус. несущая часть арки (воспринимающая нагрузку)
фр. pièce (f.) portante de l'arc

armature *n.* a revolving structure in an electric motor or generator, wound with the coils that carry the current

укр. сердечник; якір
рус. сердечник; якорь
фр. âme (f.), coeur (m.), ancre (m.)

arrangement *n.* a way of organizing things so that problems are solved or avoided

укр. розміщення; порядок; пристрій
рус. размещение, порядок; устройство
фр. arrangement (m.)

arrester *n.* a device that prevents or stops a specified thing

укр. останов; аретир; стопорний механізм; обмежувач ходу
рус. останов; арретир; стопорный механизм; ограничитель хода

фр. limiteur (m.) de course, arrêt (m.)

arris rail a rail of triangular section, usually formed by slitting diagonally a strip of square section

укр. ригель трикутного перерізу

рус. ригель треугольного сечения

фр. boulon (m.) de la section triangulaire

articulated cars the rail vehicles which consist of a number of smaller, lighter cars which are semi-permanently attached to each other and which share common bogie. They are much longer than single passenger cars. Because of the difficulty and cost of separating each car from the next, they are nearly always operated as a single unit, often called a trainset

укр. зчленовані вагони

рус. сочленённые вагоны

фр. voiture (f.) jumelée

articulated locomotive a steam locomotive with one or more engine units which can move independently of the main frame. This is done to allow a longer locomotive to negotiate tighter curves. Articulated locomotives are generally used either on lines with extreme curvature – industrial, or mountain railways, for example – or to allow very large locomotives to run on railways with regular track curvature

укр. зчленований локомотив

рус. сочлененный локомотив

фр. locomotive (f.) jumelée

articulated structure a structure in which relative motion is allowed to occur between parts, usually by means of a hinged or sliding joint or joints

укр. шарнірна конструкція (приводу); зчленована конструкція

рус. шарнирная конструкция (привода); сочленённая конструкция

фр. ouvrage (m.) articulé

assembly *n.* a unit containing the component parts of a mechanism, machine, or similar device

укр. збірна одиниця; вузол; збірна деталь

рус. сборочная единица; узел; сборная деталь

фр. assemblage (m.)

assembly machine a machine in a manufacturing facility that produces a configuration of some practical value from discrete components

укр. збірна машина; збірна установка
рус. сборочная машина; сборочная установка
фр. machine (f.) d'assemblage

asymmetric rotor a rotating element for which the axis (center of rotation) is not centered in the element

укр. асиметричний ротор
рус. асимметричный ротор
фр. rotor (m.) asymétrique

asynchronous *adj.* (of a machine or motor) not working in time with the alternations of current

укр. асинхронний
рус. асинхронный
фр. asynchrone

asynchronous control a method of control in which the time allotted for performing an operation depends on the time actually required for the operation, rather than on a pre-determined fraction of a fixed machine cycle

укр. асинхронне управління
рус. асинхронное управление
фр. contrôle (m.) asynchrone

asynchronous device a device in which the speed of operation is not related to any frequency in the system to which it is connected

укр. асинхронний пристрій
рус. асинхронное устройство
фр. dispositif (m.) asynchrone

attemperation *n.* the regulation of the temperature of a substance

укр. регулювання температури
рус. регулирование температуры
фр. contrôle (m.) de la température

auger *n.* 1. a wood-boring tool that consists of a shank with spiral channels ending in two spurs, a central tapered feed screw, and a pair of cutting lips;
2. a large augerlike tool for boring into soil

укр. спіральний бур; шнековий бур; бурав; свердло
рус. спиральный бур; шнековый бур; бурав; сверло
фр. foret (m.)

auger bit a bit shaped like an auger but without a handle. It is used for wood boring and for earth drilling

укр. ріжуча головка шнекового чи ложкового буру
рус. режущая головка шнекового или ложечного бура
фр. vis (m.) de la tête de coupe

auger drilling/auger boring a method of drilling in which penetration is accomplished by the cutting or gouging action of chisel-type cutting edges forced into the substance by rotation of the auger bit

укр. шнекове буріння; буріння шнековим буром
рус. шнековое бурение, бурение шнековым буром
фр. forage (m.) à la tarière

automanual system a railroad signal system in which signals are set manually but are activated automatically to return to the danger position by a passing train

укр. напівавтоматична система сигналізації
рус. полуавтоматическая система сигнализации
фр. système d'alarme semi-automatique

automated guided vehicle (AGV) in a flexible manufacturing system, a driverless computer-controlled vehicle equipped with guidance and collision-avoidance systems and used to transport workpieces and tools between work stations

укр. автоматичний самохідний візок
рус. автоматическая самоходная тележка
фр. camion (m.) automatique de palettes

automatic balance a balance capable of performing weighing procedures without the intervention of an operator

укр. автоматичний баланс
рус. автоматический баланс
фр. balance (f.) automatique

automatic choke a system for enriching the air-fuel mixture in a cold automotive engine when the accelerator is first depressed. The choke plate opens automatically when the engine achieves normal operating temperature

укр. автоматична повітряна заслонка
рус. автоматическая воздушная заслонка
фр. starter (m.) automatique

automatic control/automatic regulation the control in which regulating and switching operations are performed automatically in response to pre-determined conditions

укр. автоматичне управління; автоматичне регулювання; автоматичний контроль
рус. автоматическое управление; автоматическое регулирование; автоматический контроль
фр. contrôle (m.) automatique

automatic coupling a device which couples rail cars when they are bumped together

укр. автозчеп; автоматичне з'єднання
рус. автосцепка; автоматическое соединение
фр. attelage (m.) automatique

automatic ignition a device that lights the fuel in a gas burner when the gas-control valve is turned on

укр. запалювання з автоматичним випередженням
рус. зажигание с автоматическим опережением
фр. allumage (m.) à avance automatique

automatic regulator/automatic controller an instrument that continuously measures the value of a variable quantity or condition and then automatically acts on the controlled equipment to correct any deviation from a desired preset value

укр. автоматичний регулятор
рус. автоматический регулятор
фр. régulateur (m.) automatique

automatic screw machine a machine designed to automatically produce finished parts from bar stock at high production rates

укр. (токарно-) гвинторізний автомат
рус. (токарно-) винторезный автомат
фр. tour (m.) à fileter automatique

automatic test equipment the test equipment that makes two or more tests in sequence without manual intervention. It usually stops when the first out-of-tolerance value is detected

укр. автоматичний засіб діагностування; автоматичний засіб контролю
рус. автоматическое средство диагностирования, автоматическое средство контроля
фр. moyen (m.) automatique de diagnostic

automatic time switch a combination of a switch with an electric or spring-wound clock, arranged to turn an apparatus on and off at pre-determined times

укр. автоматичний часовий вимикач
рус. автоматический часовой выключатель
фр. minuterie (f.) automatique

automatic train control the term is used for a general class of train protection systems for railways that involves some sort of speed control mechanism in response to external inputs. ATC systems tend to integrate various cab signalling technologies and the use more granular deceleration patterns in lieu of the rigid stops encountered with the older Automatic Train Stop technology

укр. автоматичне управління потягом; поїзне регулювання
рус. автоматическое управление поездом; поездная авторегулировка
фр. commande automatique d'arrêt des trains

automatic train stop a system on a train that will automatically stop a train if certain situations happened (unresponsive train operator, earthquake, disconnected rail, train running over a stop signal, etc.) to prevent accidents from happening. In some scenarios it functions as a type of dead man's switch. Automatic train stop differs from the concept of Automatic Train Control in that ATS does not feature an on board speed control mechanism

укр. автоматичні пристрої СЦБ, автоматичні пристрої сигналізації, централізації (стрілок та сигналів) та блокування
рус. автоматические устройства СЦБ, автоматические устройства сигнализации, централизации (стрелок и сигналов) и блокировки
фр. dispositif (m.) automatique de signalisation

autorack/auto carrier a specialized piece of railroad rolling stock used to transport automobiles and light trucks, generally from factories to automotive distributors

укр. вагон для перевезення легкових автомобілів
рус. вагон для перевозки легковых автомобилей

фр. wagon (m.) à voitures

automatic transmission a transmission system in a motor vehicle, usually incorporating a fluid clutch, in which the gears change automatically

укр. автоматична передача

рус. автоматическая передача

фр. transmission (f.) automatique

auxiliary power plant ancillary equipment, such as pumps, fans, and soot blowers, used with the main boiler, turbine, engine, waterwheel, or generator of a power-generating station

укр. допоміжна силова установка (напр. двигуна)

рус. вспомогательная силовая установка (напр. двигателя)

фр. système (m.) d'alimentation secondaire

auxiliary reinforcement in a prestressed structural member, any reinforcement in addition to that whose function is prestressing

укр. монтажна арматура; розподільча арматура

рус. монтажная арматура; распределительная арматура

фр. matériel (m.) de montage

available energy the energy which can in principle be converted to mechanical work

укр. доступна енергія, енергія, що є

рус. доступная энергия, имеющаяся энергия

фр. énergie (f.) disponible

axial load the resultant longitudinal internal component of force which acts perpendicular to the cross section of a structural member and at its centroid, producing uniform stress

укр. осьове навантаження

рус. осевая нагрузка

фр. charge (f.) axiale

axis *n.* a line about which a body rotates

укр. вісь

рус. ось

фр. axe (m.)

axis of torsion *n.* an axis parallel to the generators of a cylinder undergoing torsion, located so that the displacement of any point on the axis lies along the axis

укр. вісь кручення

рус. ось кручения

фр. axe (m.) de torsion

axle *n.* a supporting member that carries a wheel and either rotates with the wheel to transmit mechanical power to or from it, or allows the wheel to rotate freely on it

укр. вісь колеса вагону

рус. ось колеса вагона

фр. axe (m.) de la roue du wagon

axle-box *n.* a bushing through which an axle passes in the hub of a wheel

укр. букса

рус. букса

фр. boîte (f.) d'essieu

azimuth *n.* in directional drilling, the direction of the face of the deviation tool with respect to magnetic north

укр. азимут; курсовий кут

рус. азимут; курсовой угол

фр. angle (m.) de cap

B

babbitt *n.* a metal alloy of tin, copper, and antimony used in making friction type bearings

укр. бабіт (сплав на основі свинцю та олова)

рус. баббит (сплав на основе олова или свинца)

фр. babbit, régule (m.)

back pressure 1. pressure due to a force that is operating in a direction opposite to that being considered, such as that of a fluid flow;

2. resistance transferred from rock into the drill stem when the bit is being fed at a faster rate than the bit can cut

укр. протитиснення; зустрічний тиск; надмірний тиск; обернений тиск

рус. противодавление; встречное давление; избыточное давление; обратное давление

фр. contre-pressure (f.)

backing [backup] brick a relatively low-quality brick used behind face brick or other masonry

укр. забутова цеглина

рус. забуточный кирпич

фр. brique (f.) de remplissage

backhoe/backdigger *n.* an excavator fitted with a hinged arm to which is rigidly attached a bucket that is drawn toward the machine in operation

укр. екскаватор типу «обернена лопата»

рус. экскаватор типа «обратная лопата»

фр. pelleuse (f.)

back-up valve a portable air valve attached to rear car of a cut of cars or to the rear of a train to provide control of a reverse movement and sometimes whistle protection

укр. регулятор конденсату з повітряним насадженням

рус. регулятор конденсата (с воздушным насаждением)

фр. régulateur (m.) d'humidité; régulateur (m.) de condensat

bad-order car a defective car which is being taken out of service for repair

укр. несправний вагон, пошкоджений вагон

рус. неисправный вагон, поврежденный вагон

фр. wagon (m.) avarié

bad-order track a yard track assigned to storage of defective cars taken out of service for repair

укр. колія для відстою аварійного рухомого складу

рус. путь для отстоя аварийного подвижного состава

фр. voie (f.) en réfection, voie (f.) de garage

baffle *n.* a plate or mechanical device designed to restrain or regulate the flow of a fluid, the emission of light or sound, or the distribution of sound

укр. глушник; перегородка; екран; відбивач

рус. глушитель; перегородка; экран; отражатель

фр. silencieux (m.) d'aspiration, réflecteur (m.)

bail *n.* 1. a device on independent brake valve which may be depressed to release the engine brakes during an automatic brake application or to control engine brake

Навчальне видання

МЯМЛІН Сергій Віталійович
ВЛАСОВА Тетяна Іванівна
КУПЦОВА Тетяна Анатоліївна
КОЛІЄВА Ірина Анатоліївна
ПУСТОВОЙТ Наталія Іванівна

**ТЕЗАУРУС ТЕРМІНІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
(АНГЛІЙСЬКА, УКРАЇНСЬКА, РОСІЙСЬКА,
ФРАНЦУЗЬКА МОВИ)**

Редактор А.А. Міщенко
Комп'ютерна верстка А.А. Заїченко
Дизайн обкладинки А.А. Заїченко

Видавництво ПФ «Стандарт - Сервіс»
Свідоцтво ДК № 3197 від 28.05.2008р.
52005, Україна, Дніпропетровська обл., смт. Ювілейне,
вул. Совхозна, 68, кв. 65
тел. (056) 370-30-22.

Надруковано:
Видавництво ПФ «Стандарт - Сервіс». Дніпропетровська обл., смт. Ювілейне,
вул. Совхозна, 68, кв. 65. тел. (056) 370-30-22.
Підписано до друку 17.05.2016. Формат 29,7х42 1/4. Папір офсетний.
Спосіб друку – різнограф. Умов. друк. арк. 16,4. Тираж 300 прим.

ISBN 978-617-7382-02-6

ISBN 978-617-7382-02-6

9 786177 382026 >